

HELSINGIN HOVIOIKEUS TUOMIO Nro 3571
Antopäivä Diaarinro 28.12.1999 R 99/661

I RATKAISU, JOHON ON HAETTU MUUTOSTA
Vantaan käräjäoikeus 21.01.99 2/ 2 os. nro 3040 (R 96/1259) (liitteenä)

ASIA

Tekijänoikeusrikos ym.

VALITTAJAT

Johtava kihlakunnansyyttäjä Tom Söderlund Sonera Systems Oy, Helsinki

VASTAAJAT

A

B

C

D

VF Partner Oy, Helsinki

VAATIMUKSET HOVIOIKEUDESSA

Syyttäjän valitus

Virallinen syyttäjä on vaatinut, että A, B, C ja D tuomitaan käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevän syytteen ja rangaistusvaatimuksen mukaisesti rangaistukseen tekijänoikeusrikoksesta tai vaihtoehtoisesti yrityssalaisuuden väärinkäytöstä.

Sonera Systems Oy:n valitus

Sonera Systems Oy on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja että A, B, C ja D tuomitaan rangaistukseen tekijänoikeusrikoksesta ja yrityssalaisuuden väärinkäytöstä käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevien vaatimusten mukaisesti. Joka tapauksessa A, B, C ja D on tuomittava rangaistukseen mainituista rikoksista, koska he olivat laittomasti kopioineet Sonera Systems Oy:n tietokoneohjelman lähdekoodista ainakin osan tai osia VF Partso tietokoneohjelmiin ja levittäneet näin valmistettuja ohjelmia yleisön saataviin. Kopioitu osa tai osat käsittävät noin 40 % koko ohjelmasta siten, että tietoliikenneosan muistipaikoista 90 % sisälsi kopioitua ohjelmakoodia ja sovellusohjelman muistipaikoista 25 % sisälsi kopioitua ohjelmakoodia.

Sonera Systems Oy on lisäksi vaatinut, että A, B, C, D ja VF Partner Oy veloitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan sille tekijänoikeuslain 57 §:n tarkoittamana kohtuullisena hyvityksenä tai toissijaisesti korvauksena yrityssalaisuuden väärinkäytön aiheuttamasta

vahingosta 9.800.000 markkaa käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevine korkoineen ja korvaamaan sille tekijänoikeuslain 57 §:n 2 momentin tarkoittamana muuna haittana ja menetyksenä tai toissijaisesti oikeudenkäyntikuluina asiassa aiheutuneet selvittelykulut 463.106,42 markkaa korkoineen. Sonera Systems Oy on myös vaatinut, että VF Partner Oy:n hallussa olevat laittomasti valmistetut tietokoneohjelmien kappaleet määrätään hävitettäväksi. Sonera Systems Oy on vielä vaatinut, että A, B, C, D ja VF Partner Oy velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut asiassa korkoineen tai että ainakin Sonera Systems Oy vapautetaan tuomitusta oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta. Sonera Systems Oy on lopuksi pyytänyt, että hovioikeudessa toimitetaan suullinen käsittely vastaajien sekä todistajien Rauno Pyyhtiän, Esko Kokemäen, Aulis Karteenahon, Unto Pulkkinen, Teemu Tommilan, Ari Heikkilän, Ilkka Haikalan ja Mika Lehtisen kuulemiseksi.

Vastaukset

A ja C ovat yhteisesti vastanneet erikseen syyttäjän ja erikseen Sonera Systems Oy:n valitukseen. Siltä osin kuin Sonera Systems Oy on esittänyt hovioikeudessa osakopiointiin perustuvan rangaistusvaatimuksen C ja A ovat vaatineet, että se jätetään vasta hovioikeudessa esitettynä ja yksilöimättömänä tutkimatta ja toissijaisesti hylätään. B ja D ovat yhteisesti vastanneet erikseen syyttäjän ja erikseen Sonera Systems Oy:n valitukseen sekä vaatineet, että Sonera Systems Oy velvoitetaan suorittamaan heille korvausta vastauskuluista 3.050 markkaa korkoineen.

VF Partner Oy on vastannut Sonera Systems Oy:n valitukseen ja vaatinut, että Sonera Systems Oy:n osakopiointiin perustuva vaatimus jätetään vasta hovioikeudessa esitettynä ja yksilöimättömänä tutkimatta. Lisäksi VF Partner Oy vaatinut korvausta vastauskuluistaan 60.900 markkaa korkoineen.

HOVIOIKEUDEN RATKAISU

Käsittelyratkaisu

Sonera Systems Oy on vaatinut käräjäoikeudessa A:lle, B:lle, C:lle ja D:lle rangaistusta siitä, että he olivat kopioineet asianomistajan tietokoneohjelman kokonaisuudessaan. Hovioikeudessa esitetyn toissijaisen rangaistusvaatimuksen mukaan vastaajat olivat ainakin kopioineet osia eli noin 40 % koko ohjelmasta. Ottaen huomioon käräjäoikeudessa puolin ja toisin esitetty selvitys hovioikeus katsoo, ettei hovioikeudessa esitetty toissijainen rangaistusvaatimus tässä tapauksessa muuta teon kuvausta toiseksi vaan sisältyy alkuperäiseen rangaistusvaatimukseen. Sen vuoksi hovioikeus on tutkinut myös toissijaisen rangaistusvaatimuksen.

Suullisen käsittelyn toimittamista koskeva vaatimus hylätään asian selvitettyyn tilaan nähden aiheettomana.

Pääasialkaisu Hovioikeus hyväksyy kärjäoikeuden tuomion perustelut ja lopputuloksen siltä osin kuin Sonera Systems Oy:n koko tietokoneohjelman kopiointiin perustuva kärjäoikeudessa esitetty rangaistusvaatimus tekijänoikeusrikoksesta on hylätty.

Hovioikeus hyväksyy kärjäoikeuden tuomion perustelut ja lopputuloksen siltä osin kuin kärjäoikeudessa esitetty rangaistusvaatimus yrityssalaisuuden rikkomisesta on hylätty. Vaikka Sonera Systems Oy:n tietokoneohjelma kokonaisuutena ylittää teoskynnyksen ja saa siten suojaa tekijänoikeuslain mukaan, se ei tarkoita sitä, että myös ohjelman osa olisi tekijänoikeuslain mukaan suojattu. Tietokoneohjelman osa saa suojaa tekijänoikeuslain nojalla vain, mikäli se on niin omaperäinen, että se ylittää teoskynnyksen.

Asiassa esitetyn selvityksen mukaan on tavanomaista, että ohjelmoitaessa jotain uutta ohjelmaa käytetään apuna osia vanhoista ohjelmista. Tällöin voidaan syyllistyä tekijänoikeuslain rikkomiseen, mikäli nämä osat aikaisemmista ohjelmista ovat niin omaperäisiä, että ne ylittävät teoskynnyksen.

VTT:n 24.5.1994 antaman lausunnon mukaan noin 10 prosenttia vertailtavista ohjelmista sisältää samankaltaisuutta. Professori Ilkka Haikalan mukaan 10 -15 prosentin osuus ohjelmissa sisältää samankaltaisuutta. Ohjelmissa havaitut samankaltaisuudet voidaan Haikalan mukaan selittää muun muassa suurelta osin sillä, että ohjelman ovat laatineet samat ohjelmoijat, ohjelmat toteuttavat saman toiminnallisuuden, käyttöliittymä on sama, TCL-kieli tarjoaa ohjelmoijalle vain vähän variointivaihtoehtoja ja maksupäänteen rakenne pakottaa toteuttamaan tiettyjä asioita tietyillä tavoilla.

Haikalan 19.8.1997 antaman lausunnon mukaan ohjelmista löytyy muutamia muistipaikkoja lähinnä tietoliikenneosasta, joiden osalta voidaan katsoa tiedostokopioinnin joskus tapahtuneen. Näiden muutamien identtisten muistipaikkojen osalta on mahdollista, että ne ovat jääneet D:n tai B:n kotitietokoneille heidän ollessaan Systek Oy:n palveluksessa ja että he ovat sitten käyttäneet näitä ohjelman osia ohjelmoidessaan VF Partso-ohjelmaa. Haikalan edellä mainitun lausunnon mukaan näiden muistipaikkojen toimintaa määräävät pankki- ja tietoliikennestandardit, ja niiden koodia on pidettävä yksinkertaisena rutiinikoodina.

Asianomistaja Sonera Systems Oy ei ole yksilöinyt hovioikeudessa esittämäänsä toissijaista rangaistusvaatimusta. Sonera Systems Oy ei ole näyttänyt, että A, B, C ja D olisivat kopioineet asianomistajan tietokoneohjelmasta sellaisen osan tai sellaisia osia, jotka olisivat niin omaperäisiä, että ne ylittäisivät teoskynnyksen.

Kun kärjäoikeuden tuomiosta ilmenevin tavoin ei edes koko asianomistajan tietokoneohjelman lähdekoodia kommentteineen voida pitää yrityssalaisuutena, ei myöskään yksittäisiä osia siitä kommentteineen voida pitää yrityssalaisuuksina.

Edellä olevan perusteella Sonera Systems Oy:n hovioikeudessa esittämä toissijainen rangaistusvaatimus on hylättävä.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta. Hovioikeudessa esitetty toissijainen rangaistusvaatimus hylätään. Sonera Systems Oy veloitetaan suorittamaan korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa B:lle ja D:lle yhteisesti 3.050 markkaa ja VF Partner Oy:lle 60.900 markkaa, joille on maksettava viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentin mukaan siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamisesta.

MUUTOKSENHAKU

= = =

Ratkaisuun osallistuneet: hovioikeudenlaamanni Kristiina Martimo hovioikeudenneuvos Antti Kuningas sijaisjäsen, viskaali Markus Nikolainen
Esittelijä: viskaali Olli Mäkinen
Ratkaisu on yksimielinen.

= = =

VANTAAN KÄRÄJÄOIKEUS PÖYTÄKIRJA Pääkäsitely
Osasto 2/2 21.1.1999 R 96/1259
Täysilukuinen kokoonpano (97/4520)
Puheenjohtaja:
Käräjätuomari Marjatta Kaskenmäki
Lautamiehet: Karhunen Leena Vanha-aho Tuula Ladau
Käräjäsihteeri: Toimistos sihteeri Ilona Nikula

ASIANOSAISET

Syyttäjä

Johtava kihlakunnansyyttäjä Tom Söderlund, poissa
Asianomistaja Sonera Systems Oy, ent. TYV Tele Yritysviestintä Oy, ent. Systek Oy,
asiamiehinään asianajajat Teemu Kalliala ja Tapio Susiluoto - avustajanaan oikeustieteen kandidaatti Ismo Kallioniemi

Vastaajat

- 1) D, poissa
- 2) C, poissa
- 3) B, poissa
- 4) A, poissa

Kantaja

Sonera Systems Oy, ent. TYV Tele Yritysviestintä Oy, ent. Systek Oy, asiamiehinään asianajajat Teemu Kalliala ja Tapio Susiluoto avustajanaan oikeustieteen kandidaatti Ismo Kallioniemi
VF-Partner Oy, poissa

ASIA

Tekijänoikeusrikos ym.

T U O M I O

SELOSTUS ASIASTA

Systek Oy on harjoittanut englantilaisen VeriFone Ltd:n maksupäätteiden myyntiä yksinoikeudella Suomessa toukokuuhun 1994 saakka, jolloin VeriFone - on sopimusrikkomuksen vuoksi purkanut Systek Oy:n kanssa tekemänsä yksinmyyntisopimuksen. Maksupäätte on elektroninen laite, jonka avulla voidaan yksinkertaisesti maksaa ostokset sellaisilla maksukorteilla, joissa on magneettinauha. VeriFonen laitteita asennetaan yli 110 maassa. Maksupäätteen ohjelma koostuu kahdesta osasta: käyttöjärjestelmästä ja sovellusohjelmasta. Käyttöjärjestelmän tuottaa VeriFone. Jälleenmyyjät eri maissa kirjoittavat kunkin maan sovellusohjelmistot käsittelemään tarpeellisia muovikortteja ja kommunikoidaan pankkijärjestelmien kanssa. Kukin pankkijärjestelmä Suomessa tarvitsee oman sovellusohjelman.

VW on lausunnossaan 22.12.1994 lausunut maksupäätteistä seuraavaa:

Systek Oy:n ja VF Partner Oy:n maksupäätteohjelmistot on laadittu samalle Tranz 420 -päätteelle, joita Englannista toimittaa VeriFone Ltd. Tranz 420 on pienikokoinen kannettava elektroninen päätelaite. Se voidaan ohjelmoida monenlaisiin sovelluksiin kuten esimerkiksi elektroniseen maksatukseen, tilausten tekoon, varastovalvontaan ja ajankäytön valvontaan. Laitteessa on näppäimistö, pieni näyttö, paperitulostin ja akku. Lisäksi siinä ovat liitännät magneetikorttien lukijaa, verkkoyhteyttä, lisämuistimodulia, viivakoodin lukijaa ja PIN-luvun syöttömodulia varten. Päätteessä on käyttöjärjestelmä, joka ohjaa eri laitemoduleita. Lisäksi se yksinkertaistaa sovellusohjelmien laatimista. Käyttöjärjestelmä sisältää ohjelmatulkin, joka tulkitsee ja toteuttaa sovellusohjelman käskyt. Päätettä ohjelmoidaan TCL-kielillä, joka sisältää 76 erilaista valmisfunktiota. Nämä on nimetty yksikäsitteisesti.

Funktioille annetaan parametrejä, jotka määrittävät funktion toiminnan tarkemmin. Ohjelmoija käyttää näitä funktioita sovelluksensa toteuttamisessa. Lisäksi on käytettävissä 16 erityistoimintoa, joista 9 on tapahtumaa isäntäjärjestelmää varten ja 7 on paikallista tapahtumaa. Näitä voidaan käsitellä ja ohjata sovelluksesta. Tapahtumat voidaan käynnistää päätteen näppäimillä. Ohjelma voidaan syöttää suoraan päätteelle sen näppäimistöä käyttäen. Toinen normaalisti käytettävä tapa on laatia ohjelmateksti tavallisella mikrotietokoneella ja syöttää se päätelaitteen muistiin tietoliikenneportin kautta. Päätte on täten hyvin sopiva tapahtumakäsittelysovelluksiin ja sille on helppo ohjelmoida uusia sovelluksia.

Päätteen käyttöjärjestelmä sisältää 5 käsittelypuskuria, jotka ovat:

- 1 transmit
- 2 reseive
- 3 datacapture
- 4 print
- 5 temporary

Tällä tavalla kiinnitetty puskurirakenne kaavamaistaa ja helpottaa käskyfunktioiden käyttöä sovelluksessa.

Lisäksi ohjelmointia helpottavia piirteitä ovat 10 spesifistä muuttujaa eri tarkoituksiin, tapahtumiin liittyvät ohjausjonot, joita on 3 aina tapahtumaa kohti ja muistialueet parametreja varten. Ohjausjono on itse asiassa pala sovellusohjelmaa. Yhden ohjausjonon maksimipituus on 120 merkkiä. Ohjausjonoja voidaan linkittää yhteen tarvittava määrä. Ohjausjonoja ja linkityksiä käyttäen saadaan muodostettua ohjelmalle modulirakenne. Ohjausjonoja voi yhteensä olla liki 1.000 kappaletta, mikä tekee mahdolliseksi suurehkojen sovellusten laatimisen. Päätteessä on myös tietoliikennettä varten perusfunktioita. Sovellusta varten on kuitenkin laadittava oma ylemmän tason siirtokäytäntö. Eräs tällainen "public domain" siirto-ohjelma on Kermit, jonka käytäntö on yleisesti tunnettu ja sitä käytetään yleisesti monissa sovelluksissa pohjana. Ohjelmoijan käytettävissä on kääntäjä ja latausohjelma TCLOAD. Tämän avulla laadittu

sovellusohjelma käännetään päätteelle sopivaan muotoon ja ladataan päätteelle paikallisesti kaapeliliitännän kautta. Toinen latausohjelma Zontalk 20 sallii ohjelman lataamisen etäiskäytännöllisesti puhelin linjan kautta".

Systek Oy:n ohjelman koko on 348.316 tavua ja VF Partnerin ohjelman 383.714 tavua. VF Partner Oy:n ohjelma VF Partso sisältää toistoa tiedostot VFP 1609, TL, KORTTI ja SY 22309. Täten VF Partner Oy:n lähdeohjelmat yhteensä ovat noin 35 prosenttia pienemmät. Ohjelmassa Systekso on yhteensä 285 muistipaikkaa ja VF Partso -ohjelmassa yhteensä 333/295 muistipaikkaa riippuen siitä, lasketaanko eräät useampaan kertaan esiintyvät muistipaikat mukaan vai ei. Tranz 420 -maksupäätteen on vastaajien ilmoituksen mukaan ollut VF Partner Oy:n käytössä ainoastaan kahdeksan kuukauden ajan, minkä jälkeen se on korvattu uudella kehittyneemmällä laitteella.

Syyte

Virallinen syyttäjä on vaatinut C:lle, D:lle, B:lle ja A:lle rangaistusta tekijänoikeusrikkoksesta lauseen, että C, D, B ja A olivat yksissä tuumin toukokuusta 1994 alkaen Vantaalla ja Helsingissä irtisanouduttuaan Systek Oy:n palveluksesta tahallaan ansiotarkoituksessa tekijänoikeuslain säännösten vastaisesti kopioituaan Systek Oy:n tietokoneelta maksupäätelaitteen sovellusohjelman, ilman tekijänoikeuden haltijan lupaa kopioineet ja asentaneet mainitun ATK-ohjelman perustamansa samalla alalla toimivan VF Partner Oy:n tietokoneille ja jatkuvasti tähän päivään saakka käyttäneet näin siirtämäänsä ohjelmaa muutetussa muodossa valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla sen yleisön saataville. Tekoa on pidettävä tärkeänä huomioon ottaen toiminnan laajuus ja se, että sillä on aiheutettu huomattavaa haittaa ja vahinkoa Systek Oy:lle ja taloudellista etua VF Partner Oy:lle.

Asianomistajan vaatimukset

Sonera Systems Oy, ent. TYV Tele yritysviestintä Oy, ent. Systek Oy (jäljempänä Systek Oy), on yhtynyt syytteeseen. Systek Oy on lausunut, että kyseistä sovellusohjelmaa on kehitetty Systek Oy:ssä vuodesta 1988 alkaen useiden vuosien aikana ja eri henkilöiden toimesta. Ohjelman tekeminen on luovaa työtä. Työn tulos on itsenäinen ja omaperäinen tuotos. Kaikki ohjelman kehittämiseen osallistuneet henkilöt ovat olleet työsuhteessa Systek Oy:öön. Kaikki ohjelmaan tai sen eri versioihin liittyvät oikeudet ovat siirtyneet Systek Oy:lle.

Ohjelmisto on toteutettu yksinkertaisella kielellä, jolloin sen luominen on ollut erityisen vaikeaa. Ohjelma käsittää noin 5.000 käskyä, jotka ovat paperille tulostettuina yhteensä 184 sivua. Vastaavanlaisen tietokoneohjelmiston kehittäminen vie aikaa kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen tekijöiden kyvystä ja ammattitaidosta riippuen.

B ja D ovat ensin kokonaisuudessaan kopioineet Systek Oy:n tietokoneella olevan ohjelman lähdekoodin, joka on yhtiön liikesalaisuus. Se poikkeaa päätteestä purettavasta ohjelmasta siinä, että se sisältää käskyihin liittyvät kommentit, joiden avulla tietokoneohjelmaa voidaan muuttaa, korjata ja kehittää ja niiden avulla pystytään myös identifioimaan se, mitä toimintoja tietty käskyjoukko saa aikaan, sekä tiedostoon kuuluvat mutta normaaliasetuksella ja työkaluilla näkymättömät merkit kuten välilyönnit, tabuloinnit ja rivinvaihdot. Tietokoneohjelman lähdekoodia ei ole koskaan julkistettu eikä tarkoitettu yleisön saataviin. Lähdekoodin pilkkomalla ja muokkaamalla ohjelmoijat ovat yrittäneet muuttaa ohjelman ulkonäköä niin, ettei kopiointia huomattaisi. Lähdekoodin kopioinnin ja siitä tehdyn muokkauksen ohjelmoijat ovat tehneet VF Partner Oy:n työntekijöinä esimiestensä A:n ja C:n kanssa yksissä tuumin. VF Partner Oy:n koko osakekannan omistavat A ja C.

Lähdekielisestä tietokoneohjelmasta on valmistettu maksupäätteisiin asennettavaa konekielistä ohjelmaa, josta kommenttiosuudet on poistettu. VF Partner Oy ja sen omistaja ja hallitsijataho C ja A ovat edelleen jatkaneet laittomien tietokoneohjelman kappaleiden valmistamista vuosina 1995, 1996, 1997 ja 1998. Laittomien tietokoneohjelmistojen määrä on yli 10.000 kappaletta.

Lisäksi Systek Oy on vaatinut C:lle, D:lle, B:lle ja A:lle rangaistusta

yrityssalaisuuden väärinkäytöstä lausuen, että C, D, B ja A olivat kevästä 1994 alkaen Systek Oy:n palveluksessa ollessaan ja Systek Oy:n palveluksesta irtisanouduttuaan yksissä tuumin tahallaan ansiotarkoituksessa kopioineet Systek Oy:n tietokoneelta yhtiön yrityssalaisuutena pidettävän maksupäätelaitteen sovellusohjelman ja ilman Systek Oy:n lupaa kopioineet ja asentaneet mainitun ATK-ohjelman samalla alalla toimivan VF Partner Oy:n tietokoneille sekä jatkuvasti oikeudettomasti käyttäneet näin siirtämäänsä ohjelmaa muutetussa muodossa valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin Vantaalla ja muualla Suomessa. Systek Oy on lausunut, että lähdekielinen tietokoneohjelma on Systek Oy:n yrityssalaisuus eikä sitä koskaan julkisteta. Se versio tietokoneohjelmasta, joka julkistetaan on aina konekielinen ohjelma. Se ei koskaan sisällä yrityssalaisuutena ja erityisen arvokkaina tietoina pidettäviä kommentteja.

Virallinen syyttäjä on yhtynyt asianomistajan yrityssalaisuuden väärinkäyttöä koskevaan rangaistusvaatimukseen.

Korvausvaatimukset

Systek Oy:n on vaatinut Saivosalman, D:n, B:n ja A:n sekä VF Partner Oy:n velvoittamista suorittamaan sille tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin tarkoittamana kohtuullisena hyvityksenä tietokoneohjelmien tavanomaisen käyttömaksun yhteensä 9.800.000 markkaa laillisine viivästyskorkoineen 2.800.000 markalle 1.1.1995 alkaen, 3.500.000 markalle 1.1.1996 alkaen ja 3.500.000 markalle 1.1.1997 alkaen. Lisäksi Systek Oy on vaatinut C:n, D:n, B:n ja A:n sekä VF Partner Oy:n velvoittamista suorittamaan sille tekijänoikeuslain 57 §:n 2 momentin tarkoittamana muuna haittana ja menetyksenä asiassa aiheutuneet selvittelykulut 463.106,42 markkaa laillisine korkoineen päätöspäivästä. Vielä Systek Oy on vaatinut, että VF Partner Oy:n hallussa olevat laittomasti valmistetut tietokoneohjelmien kappaleet, jotka soveltuvat VeriFone 420 ja VeriFone 460 -tyyppisten maksupäätteiden ohjaamiseen, määrätään hävitettäväksi tekijänoikeuslain 58 §:n perusteella.

Systek Oy on lausunut, että VF Partner Oy on toiminnallaan loukannut tekijänoikeuslain perusteella Systek Oy:lle kuuluvaa yksinoikeutta valmistaa teoksesta kappaleita ja saattaa niitä yleisön saataviin muuttamattomana tai muunneltuna. Tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin mukaan VF Partner Oy on velvollinen suorittamaan Systek Oy:lle kohtuullisen hyvityksen. Hyvitys on maksettava sen kohtuullisen maksun suuruisena, joka tekijälle olisi ollut suoritettava, jos hän olisi antanut loukkaajalle luvan teoksen käyttämiseen. Laillisen ohjelmiston lisenssimaksu on ollut 350 markkaa. Maksu on koskenut kalenterivuotta ja se erääntyi etukäteen 31.12. VF Partner Oy:n asiakkailta on vuoden 1994 loppuun mennessä ollut käytössään 2.000 maksupäätettä, joiden osalta se on velvollinen suorittamaan hyvitystä yhteensä 700.000 markkaa. Vuonna 1995 VF Partner Oy:n toimittamissa maksupäätteissä on ollut käytössä 6.000 kappaletta Systek Oy:n tekijänoikeudellisesti suojattuja tietokoneohjelmia, joiden osalta VF Partner Oy on velvollinen suorittamaan Systek Oy:lle hyvitystä yhteensä 2.100.000 markkaa. Vuonna 1996 ohjelmia on ollut käytössä 10.000 kappaletta, joiden osalta VF Partner Oy on velvollinen suorittamaan hyvitystä yhteensä 3.500.000 markkaa. Vuonna 1997 ohjelmia on ollut käytössä vähintään 10.000 kappaletta, joiden osalta VF Partner, Oy on velvollinen suorittamaan hyvitystä 3.500.000 markkaa.

Tekijänoikeuslain 57 §:n 2 momentin mukaan teoksen tahallisen tai tuottamuksellisen loukkauksen tapauksissa on hyvityksen tai aineellisen vahingon korvaamisen lisäksi suoritettava korvaus aineettomasta vahingosta sekä kärsimyksestä ja muusta haitasta. Lähdekielisen ohjelman kopioiminen ei ole voinut tapahtua muuten kuin tahallisesti. Tämän vuoksi VF Partner Oy on velvollinen korvaamaan Systek Oy:lle aiheuttamansa aineettoman vahingon ja muun haitan. Systek Oy:lle on aiheutunut kustannuksia VTT:n tutkimuksesta vuodelta 1994 20.000 markkaa, VTT:n tutkimuksesta vuodelta 1997 15.000 markkaa, yhtiön itsensä tekemästä selvittelytyöstä 72.000 markkaa, oikeudenkäyntiä varten tarpeellisesta selvittelytyöstä vuodelta 1997 44.000 markkaa ja oikeudenkäyntiä varten tarpeellisesta selvittelytyöstä vuodelta 1994 312.106,42 markkaa. Sen varalta, että vastoin Systek Oy:n käsitystä katsotaan, että vastaajien menettely ei ole tekijänoikeuslain vastaista, Systek Oy:n on vaatinut vastaajien velvoittamista korvaamaan yrityssalaisuuden väärinkäytöllä aiheutettuna vahinkona 9.800.000 markkaa laillisine viivästyskorkoineen.

Systek Oy olisi voinut myöntää VF Partner Oy:lle oikeuden hyödyntää ohjelmaa lisenssisopimuksen perusteella. Hinta on edellä mainittu 350 markkaa vuodessa oikeudesta käyttää yhtä ohjelmakappaletta. Systek Oy:n taloudellinen asema on siten VF Partner Oy:n toiminnan seurauksena ollut 9.800.000 markkaa heikompi kuin se muuten olisi ollut. Tämä on Systek Oy:lle yrityssalaisuuden väärinkäytöllä aiheutettu vahinko, jonka VF Partner Oy on toissijaisesti velvollinen korvaamaan.

Vielä Systek Oy on vaatinut, että vastaajat velvoitetaan korvaamaan Systek Oy:n oikeudenkäyntikulut laillisine korkoineen kuukauden kuluttua tuomion julistamispäivästä alkaen.

Vastaukset

Vastaajat ovat kiistäneet rangaistus- ja korvausvaatimukset ja vaatineet, että ne hylätään. Lisäksi vastaajat ovat vaatineet, että Systek Oy velvoitetaan korvaamaan heidän oikeudenkäyntikulunsa korkoineen.

Vastaajat eivät ole kopioineet Systek Oy:n ohjelmaa eikä sitä ole asennettu VF Partner Oy:n koneelle. Systek Oy:n ohjelma ei ylitä teoskynnystä.

Myöskään samanlaisiksi väitetyt osat eivät ylitä teoskynnystä. Vastaajilla ei ole tekijänoikeus rikoksen edellyttämää tahallisuutta. Jos Systek Oy:n ja VF Partner Oy:n ohjelmat ylittävät teoskynnyksen, ne ovat kumpikin erillisiä ja itsenäisiä teoksia. Tekijänoikeudet kaikkiin VeriFonon maksupäätteeseen liittyviin software-tuotteisiin ovat lähtökohtaisesti VeriFonella. Systek Oy:n ohjelma ei ole yrityssalaisuus. Systek Oy:llä ei ole ollut ohjelman salassapitotahtoa tai salassapitointressiä eikä sitä ole todellisuudessa pidetty salassa. Ohjelma ei voi olla yrityssalaisuus, koska se on, lukuun ottamatta kommentteja, vapaasti nähtävissä ja tulostettavissa kaikilta niiltä maksupäätteiltä, jolle se on asennettu.

Kommentit eivät ole niin merkittäviä, että ne voisivat olla yrityssalaisuus. Sen varalta, että ohjelma katsotaan yrityssalaisuudeksi, vastaajat ovat lausuneet, että rangaistavaksi säädettyä tekoa, jolla yrityssalaisuus olisi saatu tietoon, ei ole olemassa.

Vastaajilla ei ole korvausvelvollisuutta, koska mitään rikosta ei ole tapahtunut. Systek Oy on sopimusrikkomuksen vuoksi menettänyt VeriFonon tuotteiden edustusoikeutensa eikä sillä sen vuoksi ole ollut toukokuun 1994 jälkeen oikeutta myydä VeriFone-laitteita. Systek Oy:n maksupäätelaitteissa käyttämä sovellusohjelmisto ei ole käyttökelpoinen missään muussa yhteydessä kuin juuri sanotussa laitteessa Suomessa. Systek Oy:llä ei ole ollut odotettavissa lainkaan tuloa ohjelmistostaan. VeriFone-tuotteiden myynti uuden maahantuojaan toimesta ei ole voinut aiheuttaa mitään vahinkoa Systek Oy:lle.

Todisteet

Syyttäjän ja asianomistajan kirjalliset todisteet
VTT:n lausunto 22.12.1994 ja ___
VTT:n lausunto 9.4.1997; ohjelmien samuus

Vastaajien kirjalliset todisteet

Tampereen Teknillisen Korkeakoulun professorin Ilkka Haikalan lausunto 8.12.1996, Haikalan lausunto 24.2.1997 ja Haikalan lausunto 19.8.1997; ohjelmien samuus

VF Partner Oy:n kirjalliset todisteet

TKK:n ohjelmistotekniikan apulaisprofessorin Heikki Saikkosen lausunto 17.12.1997; ohjelmien samuus

Syyttäjän henkilötodistajat

VTT:n erikoistutkija Unto Allan Pulkkinen; ohjelmien samuus
VTT:n erikoistutkija Teemu Erik Tommila; ohjelmien samuus
VTT:n tutkija Ari Kalevi Heikkilä; ohjelmien samuus
Systek Oy:n palveluksessa oleva sovellusneuvoja.

Sisko Liisa Sääsä (ent. Halme); ohjelmien samuus
TKK:n ohjelmistotekniikan professori Ilkka Juhani Haikala; ohjelmien samuus

Asianomistajan henkilötodistajat
Systek Oy:n toimitusjohtaja Henrik Blumenthal todistelutarkoituksessa; Systek Oy:lle aiheutunut vahinko
Systek Oy:n osastopäällikkö Rauno Tapio Pyyhtiä; ohjelmien samuus
ATK suunnittelija Esko Sakari Juhani Kekomäki; ohjelman luominen
Opiskelija Mika Heikki Lehtinen; ohjelmien samuus
Asiakaspalvelupäällikkö Päivi Kaarina Saari-Laurila; ohjelman kopiointi
Järjestelmäasiantuntija Aulis Henrik Kaarteenaho; ohjelman luominen

Vastaajien henkilötodistajat
TKK:n ohjelmistotekniikan professori Ilkka Juhani Haikala; ohjelmien samuus
Projektipäällikkö Toni Roger Linderoos; ohjelman luominen

C:n ja A:n todistajat
Suomen Pankkiyhdistyksen maksupäättejaostoon kuulunut ekonomi, Jouni Tapio Jaakkonen; ohjelmien samuus
VF Partner Oy:n palveluksessa oleva osastopäällikkö Eija Terhen Saarinen; vahingon määrä

B:n todistajia
Rikosylikomisario Kari Veikko Koskinen; ohjelman kopiointi

VF Partner Ovin todistajat
Teknisen Korkeakoulun tietojenkäsittelyopin apulaisprofessori Heikki Kalle Antero Saikkonen; Haikalan tutkimuksessaan käyttämän metodin pätevyys; ohjelmien samuus
VeriFonen myyntipäällikkö John Warren; VF Partner Oy:lle aiheutunut vahinko

Oikeustieteelliset lausunnot

Vastaajat
Helsingin Yliopiston immateriaalioikeuden dosentin Rainer Oesthin lausunto 1.3.1997

B ja D
Lapin yliopiston yksityisoikeuden professorin Ahti Saarenpään lausunto 10.12.1997

VÄLITOIMET

Käräjäoikeus on tekijänoikeuslain 55 §:n nojalla pyytänyt Tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa siitä, onko VF Partner Oy:n VF Partso -tietokoneohjelma sama teos kuin Systek Oy:n Systekso-tietokoneohjelma vai itsenäinen teos. Tekijänoikeusneuvosto on 13.10.1998 antamassaan lausunnossa numero 16 todennut, että Tekijänoikeusneuvostolle esitettyyn kysymykseen vastaaminen edellyttää perehtymistä kyseessä oleviin tietokoneohjelmiin sekä ohjelmien vertaamista keskenään. Asian ratkaisemiseksi tarvitaan ohjelmoinnin asiantuntijaa. Kyseessä olevat tietokoneohjelmat on toteutettu ohjelmointikielillä, joka on ohjelmaa käyttävän laitteen valmistajan kehittämä.

Ohjelman lähdekielinen koodi on lähellä niin sanottua konekielistä koodia. Käytetyn ohjelmointikielen tuntevia on Suomessa vähän. Osittain edellä mainituista ohjelmien ominaispiirteistä on johtunut se, että Tekijänoikeusneuvostolla ei ole ollut asian käsittelemiseksi asiantuntijaa käytettävissään. Tekijänoikeusneuvosto ei myöskään tuomioistuimissa kertyneen asiantuntija- ja muun aineiston perusteella ole katsonut voivansa suorittaa ohjelmien tekijänoikeudellista vertailua ja siten ottaa kantaa lausuntopyynnössä esitettyyn kysymykseen. Näin ollen Tekijänoikeusneuvosto on keskittynyt lausunnossaan esittämään niitä yleisiä tekijänoikeudellisia kriteerejä, joiden perusteella lausuntopyynnössä esitetty kysymys voidaan ratkaista.

Helsingin hovioikeus on 9.12.1997 antamallaan päätöksellä hylännyt Systek Oy:n vaatimuksen VF Partner Oy:n, C:n, A:n, D:n ja B:n omaisuuden määräämisestä hukkaamiskieltoon.

OIKEUDENKÄYNTIVÄITTEET

Käräjäoikeus on ratkaissut vastaajien virallisen syyttäjän syyteoikeutta ja Systek Oy:n puhevaltaa koskevat väitteet 10.4.1997 julistetuilla päätöksillä.

C ja A ovat loppulausunnossaan lausuneet, että todistajina kuullut Pyyhtiä ja Kaartenaho ovat väittäneet olevansa kysymyksessä olevan ohjelman tekijöitä, ja että heillä on sen vuoksi oikeus esittää loukkaajaa kohtaan vaatimuksia ja heillä on konkreettinen taloudellinen intressi saada syyte hyväksytyksi. Sen vuoksi C ja A ovat väittäneet, että Pyyhtiä ja Kaartenaho ovat jutussa asianosaisia eikä heidän kertomalleen voida antaa todistajankertomukselle kuuluvaa merkitystä.

Käräjäoikeus on jäljempänä tuomion kohdassa "Teoksen tekijä" ottanut kantaa siihen, kenelle kuuluu Systekso-ohjelman tekijänoikeus. Tuomiossa mainituilla perusteilla Pyyhtiää ja Kaartenahoa ei ole pidettävä asianosaisina asiassa. Sen vuoksi käräjäoikeus hylkää C:n ja A:n väitteen.

KÄRÄJÄOIKEUDEN RATKAISU

TEKIJÄNOIKEUDEN RIKKOMINEN

Teosarviointi

Tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on teokseen tekijänoikeus. Teos voi olla esimerkiksi selittävä kirjallinen esitys taikka kuvataiteen teos. Pykälän 2 momentin mukaan myös tietokoneohjelmaa suojataan kirjallisena teoksena. Tietyn aineiston on tekijänoikeussuojaa saadakseen oltava teos. Myös teoksen osa voi saada itsenäistä tekijänoikeussuojaa, jos se ylittää teostasoon.

Tekijänoikeudella ei anneta yksinoikeutta ideoihin ja yleisiin periaatteisiin, vaan niiden omaperäiseen ja luovaan ilmenemismuotoon. Samoin tekijänoikeussuojan ulkopuolelle jäävät esimerkiksi teoksen aihe, aiheen käsittelyä ohjaava metodi sekä teoksen sisältämät tiedot sellaisenaan. Uudenlaisessa ilmaisumuodossa ideat, aiheet ja tiedot ovat vapaasti käytettävissä. Teos on henkilön luomistyön tuote, joka osoittaa luovuutta, heijastaa tekijänsä persoonallisuutta ja on tässä mielessä omaperäinen. Tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on kääntänyt teoksen tai muunnellut sitä tai saattanut sen muuhun kirjallisuus- tai taidelajiin, on tekijänoikeus teokseen tässä muunnellussa muodossa. Jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa lain 4 §:n 2 momentin mukaan riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen. Säännöksessä tarkoitettussa tapauksessa luomistyössä hyödynnetään esimerkiksi olemassa olevia tyylipiirteitä, aatteita ja vaikutteita. Tällaiseen hyödyntämiseen ei tarvita alkuperäisen teoksen tekijän tai muun oikeudenhaltijan suostumusta.

Tekijänoikeuslaki ei ole sisällä teoslajien määrittelyjä. Komiteamietinnössä 1987:8 tietokoneohjelmaa on luonnehdittu siten, että se on tietojenkäsittelytehtävän esitys sarjana käskyjä, jotka tietokoneen keskussuoritin noutaa keskusmuistista ja suorittaa. Hallituksen esityksen 161/90 mukaan tietokoneohjelmaa voi luonnehtia joukoksi käskyjä, jotka saavat tietokoneen suorittamaan halutun toiminnan. Vuoden 1987 komiteamietinnön mukaan tietokoneohjelmassa luovuus ja omaperäisyys ilmenee ensisijassa ohjelmoijan tekemissä valinnoissa eri ratkaisuvaihtoehtojen välillä. Jos tietojenkäsittelyongelmaan on olemassa ainoastaan yksi ratkaisu, johon päädytään mekaanisesti ulkoisten tekijöiden sanelemana, ei ohjelma ilmennä ohjelmoitsijan omaperäistä luovaa panosta eikä siten ylitä teoskynnystä. Mietinnössä tällaisen tilanteen arvellaan olevan käytännössä kuitenkin harvinaisen. Teostasoon eivät mietinnön mukaan yllä myöskään yksinkertaiset ohjelmat, jotka koostuvat sarjasta alan ammattilaisille lähinnä itsestään selviä toimia, eivätkä yleisesti käytetyt ratkaisut. Tietokoneohjelman omaperäisyyden on lainvalmisteluaineistossa todettu ilmenevän ensisijassa ohjelman tekijän tekemissä valinnoissa

tietojenkäsittelyongelman ratkaisun ohjelmallisessa toteuttamisessa. Jos tietojenkäsittelytehtävään on olemassa vain yksi ratkaisu, johon päädytään mekaanisesti ulkoisten vaatimusten sanelemana, ei ohjelma ilmennä ohjelmantekijän luovaa ja omaperäistä panosta. Yleensä kuitenkin tietojenkäsittelyongelmaan on useita ohjelmallisia ratkaisuja. Hallituksen esityksen mukaan yleinen käsitys ohjelmien tuottajien keskuudessa on, että suurin osa markkinoilla olevista ohjelmista oli siinä määrin laajoja ja monimutkaisia, että niiden ohjelmallisessa toteuttamisessa ilmeni ohjelmien tekijöiden suojaan yltävä panos. Komiteamietinnön mukaan ne algoritmit, periaatteet ja ideat, jotka ovat tietokoneohjelman perustana, eivät ole suojattuja sellaisinaan. Niitä saa kuka tahansa käyttää omassa ohjelmassaan. Tekijänoikeus ei anna yksinoikeutta ideoihin ja yleisiin periaatteisiin, vaan ainoastaan niiden omaperäiseen ja luovaan ilmaisumuotoon. Sama on todettu myöskin vuoden 1990 hallituksen esityksessä. Esityksen mukaan suoja kohdistuu ohjelmaan sinänsä eikä tietojärjestelmään tai tietojärjestelmän ideoihin. Esityksessä on mainittu suojan ulkopuolelle jäävänä myös tietokoneohjelman perustana oleva systeemi ja logiikka. Esityksen mukaan tietokoneohjelman arvokkain ja eniten luovuutta osoittava osa voi joskus olla ohjelman perustana oleva systeemi-idea. Yleisten periaatteiden mukaan sitä ei kuitenkaan suojata tekijänoikeudella. Hallituksen esityksen mukaan tekijänoikeus suojaa luovaa työtä, mutta edistää samalla kilpailua jättämällä ideat ja periaatteet kaikkien käytettäväksi. Tekijänoikeudella suojataan tietokoneohjelmaa riippumatta siitä missä muodossa tai minkälaisella alustalla se ilmenee. Siten sekä alkukieliset että konekieliset ohjelmat ovat suojattuja.

Tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin 91/250/ETY johdanto-osan mukaan direktiivissä tietokoneohjelmalla tarkoitetaan missä tahansa muodossa olevaa ohjelmaa, laitteistoon sisältyvät, ohjelmat mukaan lukien. Johdannossa todetaan, että niihin arviointiperusteisiin, joita sovelletaan ratkaistaessa, voidaan tietokoneohjelmaa pitää omaperäisenä teoksena, ei tule sisällyttää ohjelman laatua tai esteettistä arvoa koskevia seikkoja. Ainoastaan tietokoneohjelman ilmaisumuotoa suojataan. Ideat ja periaatteet, jotka sisältyvät ohjelman eri osiin, rajapintoihin sisältyvät ideat ja periaatteet mukaan lukien, eivät saa direktiivin mukaista tekijänoikeudellista suojaa. Tämän tekijänoikeudellisen periaatteen mukaisesti siinä laajuudessa kuin logiikka, algoritmit ja ohjelmointikieliset sisältävät ideota ja periaatteita, nämä ideat ja periaatteet eivät saa direktiivin mukaista suojaa.

Suomessa on vakiintuneesti katsottu, että teos saa suojaa omaperäisyyden perusteella. Muita arviointiperusteita ei saa soveltaa. Ainoastaan ilmaisumuotoa suojataan. Tietokoneohjelmista kyseen ollen suojan kohteina ovat ensisijaisesti ohjelmiston ohjelmointikielinen ns. lähdekoodi sekä sen konekielisenä versiona ns. objektikoodi.

Asianosaiset ovat jutun käsittelyssä ilmoittaneet olevansa yhtä mieltä siitä, että Systemso-ohjelma on tekijänoikeussuojaa saava teos.

Todistaja Haikalan mukaan TCL-kieli, jolla ohjelma on toteutettu, on yksinkertainen ja helposti opittavissa. Erityisesti ohjelman tietoliikenneosa on hyvin paljon sidoksissa Kermit-protokollaan, minkä vuoksi itsenäinen osuus ohjelman suunnittelussa ja erityisesti koodaamisessa jää pieneksi. Haikalan mukaan TCL-ohjelmointi ei vaadi erityistä koulutusta. Kuka tahansa jonkin verran ohjelmointia harrastanut voi kielen käsikirjan luettuaan ja esimerkkikokoelmia tutkittuaan ryhtyä laatimaan ohjelmia. Myös todistaja Saikkonen on todennut, että hänen läpikäymänsä ohjelmakoodi on kauttaaltaan yksinkertaista eikä vaadi ohjelmoinnin peruskoulutusta kummempaa asiantuntemusta.

Todistaja Pulkkinen on katsonut ohjelmoijan tuottavan itsenäisen ja omaperäisen tuotoksen tehdessään Systemson tyyppisen ohjelman. Todistaja Heikkilä on katsonut ohjelmointityön tuloksen olevan itsenäinen ja omaperäinen luova tuotos.

Heikkilän mukaan ohjelman pienempienkin osakokonaisuuksien ohjelmakoodin kirjoittaminen on ehdottomasti luovaa työtä. Myös todistaja Tommila on katsonut ohjelmoijan työn olevan luovaa työtä.

Todistaja Warrenin kertoman mukaan ohjelma voidaan toteuttaa tuhansilla eri tavoilla. Myös todistajien Pyyhtiä, Kokemäki ja Kaarteenaho kertomusten mukaan ohjelma voidaan toteuttaa

lukuisilla eri tavoilla.

Teoksen tekijä

Tekijänoikeuslain 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Tekijänoikeuslain 7 §:n mukaan tekijänä pidetään, jollei näytetä toisin olevan, sitä, jonka nimi taikka yleisesti tunnettu salanimi tai nimimerkki yleiseen tapaan pannaan teoksen kappaleeseen tai ilmaistaan saatettaessa teos yleisön saataviin. Systemso-ohjelmaan on tekijänoikeuden haltijaksi merkitty System OY.

Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luoneelle fyysiselle henkilölle. Tietokoneohjelman tekijänä pidetään ohjelman toteuttamiseen tähtäävän, eri ratkaisuvaihtoehtojen harkinnan ja valinnan tehnyttä henkilöä (systemisuunnittelija) tai varsinaisen ohjelmointityön tehnyttä henkilöä (ohjelmoija) taikka molempia. Tekijä voi luovuttaa taloudelliset oikeutensa toiselle esimerkiksi juridiselle henkilölle.

Tekijänoikeuslain 40 b §:ssä on säännös työsuhteesta johtuvia työtehtäviä täytettäessä luodun tietokoneohjelman tekijänoikeudesta. Systemso-ohjelma on luotu vuosina 1988 - 1989 eli ennen mainitun säännöksen voimaantuloa. Tekijänoikeuslain muutoksen (418/93) voimaantulosäännöksen mukaan tietokoneohjelmaan, joka on luotu ennen 16.1.1991, hankittujen oikeuksien siirtymiseen on sovellettava tuolloin voimassa olleita säännöksiä. Tekijänoikeuslaki ei ennen 16.1.1991 voimaantullutta lainmuutosta sisältänyt erityissäännöksiä työnantajan oikeudesta sellaiseen tekijänoikeudellisesti suojattuun tietokoneohjelmaan, joka oli luotu palvelussuhteen aikana. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 1996:43 todennut, että Pohjoismaisessa oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa hyväksytyt periaatteen mukaan työnantaja sai sellaisen oikeuden palvelussuhteessa luotuun teokseen kuin oli välttämätöntä ja kohtuullista, jotta saavutettaisiin palvelussuhteella tarkoitettu päämäärä. Tämän työnantajalle mahdollisesti siirtyvän oikeuden laajuuden arvioimiseksi oli tarkasteltava palvelussuhteen tarkoitusta sekä osapuolten toimintaan vaikuttavia olosuhteita, kuten työnantajan intressiä teoksen käyttöön ja teoksen käytön kuulumista työnantajan tavanomaiseen toimintaan. Tekijänoikeuden mahdollista siirtymistä ohjelman tekijöiltä System Oy:lle on siten arvioitava huomioon ottaen tekijänoikeuslain 16.1.1991 voimassa olleet yleiset säännökset oikeuden luovutuksesta sekä ohjelmantekijöiden ja System Oy:n välinen sopimussuhde ja työntekijöiden tehtävät yhtiössä.

System Oy:n ohjelman ovat luoneet Pyyhtiä, Kokemäki ja Kaartenaho ollessaan yhtiön palveluksessa.

Ohjelman luominen on kuulunut heidän työtehtäviinsä.

Tahallisuus

Rikoslain 49 luvun 1 §:n mukaan tekijänoikeusrikokseen syyllistyy se, joka ansiotarkoituksessa tekijänoikeuslain säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa toisen oikeutta muun muassa ohjelmaan tai muuhun sellaiseen tekijänoikeuslaissa tarkoitettuun työhön, jossa on yhdistettynä suuri määrä tietoja. Rikos edellyttää tahallisuutta. Hallituksen esityksen (94/1993) mukaan tahallisuuden edellytyksen täyttää suhtautuminen, jossa henkilö pitää varmana tai varsin todennäköisenä, että loukkausajankohtana teos kuuluu tekijänoikeuslainsäädännön suojapiiriin, siihen kohdistuu toiselle kuuluva suoja ja että hän toimii ilman oikeudenhaltijan lupaa.

Tekijäkumppanuus

Syyttäjän ja asianomistajan mukaan vastaajat ovat toimineet yksissä tuumin. Asiassa on riidatonta, että vastaajista vain D ja B ovat ohjelmointitaitoisia. Asianomistajan mukaan D ja B ovat System Oy:n palveluksessa ollessaan kopioineet Systemso-ohjelman. Vastaajat ovat irtisanoutuneet System Oy:n palveluksesta, C 16.4.1994 ja A, D ja B 18.4.1994. Vastaajista C:n työsuhte System Oy:öön on päättynyt 20.4.1994, D:n 27.5.1994 ja B:n 1.6.1994. VF Partner Oy:n perustava yhtiökokous on pidetty 21.4.1994, jolloin A on tullut yhtiön omistajaksi ja C aloittanut työt yhtiössä. C on

valittu yhtiön hallitukseen 2.5.1994. C ja A ovat omistaneet VF Partner Oy:n osakekannan 4.8.1998 saakka, jolloin osakekanta on myyty norjalaiselle Point International As:lle. Vastaajien mukaan heidän tavoitteenaan oli valmistaa uusi itsenäinen ohjelmatuote. VF Partso -ohjelman sovellusosa annettiin B:n ja tietoliikenneosa D:n tehtäväksi. Syyttäjän ja asianomistajan mukaan vastaajien samanaikainen eroaminen Systek Oy:n palveluksesta, VF Partner Oy:n perustaminen, maksupäätelaitteen maahantuonnin ja markkinoinnin siirtäminen irtisanomista seuraavana päivänä jatkavalle VF Partner Oy:lle, ohjelman kopiointi sekä se, että myös muuta kopioitua materiaalia on löytynyt VF Partner Oy:n tietokoneilta ovat vahvaa indisionäyttöä siitä, että vastaajat ovat toimineet yksissä tuumin. Syyttäjän ja asianomistajan mukaan yhtiön johdolla, Saivosalmella ja Alla on ollut syytä epäillä asiaa, kun rikosilmoitus on tehty. Vastaajien tietoisuus on kasvanut, kun asiantuntijalausunnat on saatu ja esitutkinta valmistunut. Syyttäjän ja asianomistajan mukaan kaikki vastaajat ovat viimeistään oikeudenkäynnin kestäessä tulleet tietoisiksi siitä, että heidän tuotannossaan käyttämänsä ohjelma on Systekso-ohjelman kopio. Rikoslain 5 luvun 1 §:n mukaan tekijäkumppanuus edellyttää subjektiivisessa suhteessa tekijöiden yhteisymmärrystä koko rikoksesta viimeistään teon hetkellä. Jos tekijä on osallistunut täytäntöönpanotoimeen vain osittain, vasta yhteisymmärrys muiden kanssa saattaa jokaisen vastuunalaiseksi koko teosta. Tekijäkumppanuutta ei perusta se, että henkilö antaa jälkikäteen "siunauksensa" kumppaninsa teolle tai käyttää sitä jälkikäteen hyväkseen.

Tekijänoikeuslain 2 §:n 1 momentin mukaan tekijän oikeus tuottaa, lain 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännoksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. Tällainen laite on mm. tietokone. Säännöksen 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti.

Direktiivin 91/250/ETY mukaan tekijänoikeuden haltijan yksinoikeudet käsittävät tietokoneohjelman tai sen osan pysyvän tai tilapäisen toisintamisen millä tavoin ja missä muodossa tahansa.

Syyttäjän ja asianomistajan mukaan kopioinnin tapahtumista osoittavat seuraavat seikat: Ensiksi kopioimista osoittaa se, että VF Partso -ohjelma on ollut valmis jo kesäkuun alussa 1994, kun uuden ohjelman toteuttaminen normaalisti kestää 6-8 kuukautta.

Toiseksi kopiointia osoittaa se, että ohjelmista löytyy samoja virheitä.

Kolmanneksi VF Partso -ohjelman kommentointi vastaa sisällöltään Systekso-ohjelmaa.

Neljänneksi kopiointia osoittaa samanlaisten näkymättömien merkkien, joita ovat rivinvaihtomerkit, tabuloinnit ja välilyönnit, esiintyminen ohjelmissa. Tabulointi- ja välilyöntimerkkien joukkoja, jotka Systek Oy:n ohjelmissa erottavat ohjelmakoodin sen toimintaa selventävästä kommentista, esiintyy VF Partner Oy:n ohjelmassa samanlaisen ohjelmakoodin perässä, mutta merkkijoukkoa ei seuraa kommentti.

Viidenneksi kopiointia osoittaa takavarikkomateriaalista löytynyt "muistipaikkasopimus", jossa mainitaan joukko muistipaikkoja ja niiden sisältämän ohjelmakoodin aikaansaama toiminto. Sopimuksessa viitataan "uuteen" ja "vanhaan" ohjelmaan. D on kertonut laatineensa mainitun asiakirjan ja "uudella" ohjelmalla tarkoitettua VF Partner Oy:n ohjelmaa ja "vanhalla" ohjelmalla Systek oy:n ohjelmaa. Todistaja Halme on kertonut nähneensä D:n noin kahden viikon aikana ennen D:n työsuhteen päättymistä aamulla ennen varsinaisen työajan alkamista tietokoneellaan, jolla Dllä ei olisi pitänyt olla mitään tekemistä. D oli pistänyt levykkeen omasta taskustaan koneeseen. Halmeen koneella oli Systek Oy:n asiakastiedostoja, joista syytteessä ei ole kysymys. Lisäksi on esitetty tuloste, joka osoittaa, että Systek Oy:n koneelta on 27.5.1994 kopioitu levykkeelle latausohjelma, josta kuitenkin ei syytteessä ole kysymys.

Todistajien Saarisen ja Warenin kertomukset osoittavat, että VF Partner Oy:ssä tehtiin

ohjelmointityötä lähes yötä päivää yhtiön aloittaessa toimintansa. Takavarikkomateriaalista löytyneet ns. "skoopit" osoittavat, että ohjelmaa testattiin kesäkuussa 1994, mistä voidaan päätellä, että ohjelma ei ollut tuolloin valmis.

Todistaja Pyyhtiän kertoman mukaan hänen Systekso-ohjelmaan vahingossa tekemänsä virheet löytyvät myös VF Partso -ohjelmasta.

VTT on ohjelmien lähdekoodeja tutkiessaan havainnut eräässä VF-Partso -ohjelman muistipaikassa kaksinkertaisen kommentin, jonka alkuosa on asiasisällöllisesti samanlainen kuin Systekson lähdekoodin muistipaikassa oleva kommentti. Tutkimuksen tekijän, todistaja Pulkkisen kertoman mukaisesti tämä osoittaa, että VF Partner Oy on jossakin vaiheessa kopioinut Systek Oy:n lähdekooditiedoston. Kopiointia osoittaa todistaja Pulkkisen kertoman mukaan myös erään VF-Partner Oy:n muistipaikan tapauksessa vallitseva ristiriita. Myös todistaja Heikkilä on havaintojensa perusteella todennut, että VF Partner Oy:n käytössä on ollut Systek Oy:n tiedostoja, joihin on tehty muutoksia.

Todistaja Tommilan kertoman mukaan "häntä" syntyy, jos olemassa oleva kommentti poistetaan. Myös todistaja Heikkilä on havainnut VF Partner Oy:n lähdekoodissa lukuisia selittämättömiä näkymättömiä merkkejä", jotka sijaitsevat sellaisessa ohjelmakohdassa, jossa Systek Oy:n lähdekoodissa on kommentti ja "näkymättömiä merkkejä". Heikkilän mukaan looginen selitys tälle on, että Systek Oy:n lähdekoodissa olleita kommentteja on poistettu. Todistaja Linderoosin mukaan B:llä oli tapana, miettiessään kirjoittaako kommentin vai ei, tehdä ylimääräisiä välilyöntejä. Todistajien ja vastaajien kertomusten mukaan Systek Oy:ssä oli tapana, että töitä tehtiin myös kotona. Ohjelman pätkiä ja aihioita kulkeutui vastaajien mukaan näin heidän kotikoneilleen. Todistaja Linderoosin kertoman mukaan B ja D olivat erittäin hyvin perehtyneet maksupäätteen ohjelmaan ja ohjelmointiin lähtiessään Systek Oy:n palveluksesta vuonna 1994. Todistaja Saari-Laurilan kertoman mukaan B vastasi alkuperäisen Systekin ohjelmasuunnittelusta ja B ja D sen ylläpidosta ja jatkokehityksestä vuosien 1989-1994 aikana. Todistaja Linderoosin kertoman mukaan D toimi ohjelmistopuolella ja osasi jo Linderoosin ollessa Systek Oy:n palveluksessa, helmikuun 1989 ja elokuun 1991 välisenä aikana, TCL-kieltä. Todistaja Warrenin kertoman mukaan D ja B kävivät VeriFonen järjestämässä koulutuksessa, kun maksupäätteiden myynti aloitettiin Suomessa. B oli jatkuvasti yhteydessä Verifonen kanssa. Vastaajien Systek Oy:n palveluksessa työtehtävissään saamaa tietoa sellaisenaan ei voi toiselle luovuttaa.

Asianomistajan mukaan VF Partner Oy:n ohjelma poikkeaa ulkonäöltään Systek Oy:n ohjelmasta siten, että siinä on pienet kirjaimet muutettu pääasiallisesti isoiksi, jokainen käsky on siirretty omalle rivilleen, muistipaikkojen numerointia on muutettu, puskurimuistien numeroita on muutettu, muuttujien numerointia on muutettu, kommentteja on muutettu, kommentteja on poistettu ja ohjelmalistaukseen on lisätty tabulointeja.

Systekso- ja VF Partso -ohjelmien samoja toimintoja ohjaavat käskyt eivät ole samoilla muistipaikkanumeroilla. Tietoliikenneosuus Systekso-ohjelmassa on sekaisin eri muistipaikoilla ja VF Partso -ohjelmassa tietoliikenneosuus on kirjoitettu omaksi osakseen. Todistaja Heikkilän mukaan jos tiettyyn muistipaikkaan sijoitettu ohjelmakoodi siirretään toiseen muistipaikkaan ja kaikki siihen kohdistavat viittaukset päivitetään koskemaan uutta muistipaikkaa, ei muutos vaikuta ohjelmakoodin toimintaa.

Vastaajien mukaan ohjelmissa täytyy olla tietty määrä samanlaisuutta, koska ne on laadittu saman laitteen samoja toimintoja varten, samaa laitteen toimittajan julkaisemaa ohjelmointikäsi kirjaa hyväksikäyttäen ja samoja tietoliikenneprotokollia noudattaen, samalla ohjelmointikielillä ja samassa käyttöjärjestelmässä toimimista varten. Asianomistajan mukaan ohjelmien samanlaisuus ei johdu protokollista tai standardeista. Todistaja Pyyhtiän mukaan standardit kertovat vain sen miten ohjelman pitää toimia. Vastaajien mainitsemalla Kermit-protokollalla tarkoitetaan siirtokäytäntöä, jota toteuttava tiedonsiirto-ohjelma voidaan ohjelmoida usealla eri tavalla.

Todistaja Pyyhtiä on arvioinut, että noin 40 prosenttia VF Partner Oy:n ohjelmakoodista on samanlaista kuin Systek Oy:n koodi.

VTT:n 24.5.1994 suorittamassa ohjelmistovertailussa on todettu, että suurella todennäköisyydellä ei osaa vertailuista ohjelmista voisi kirjoittaa siinä määrin samanlaisena kuin mitä oli tehty. Vertailun tehneen Pulkkinen mielestä ainakin osittain oli lähtökohtana ollut toinen ohjelma tai osia siitä. Vähintäänkin jokin osa sovellusohjelmistotiedoista oli ollut käytettävissä. Pulkkinen arvelun mukaan työtapa oli ollut, että oli otettu tietty tiedosto ja lähdetty siitä muokkaamaan omaa ratkaisua. VTT:n lausunnon mukaan noin 10 prosenttia ohjelmista sisältää samankaltaisuutta. VTT:n 9.4.1997 päivätyn lausunnon mukaan ohjelmiston samankaltaisuusvertailussa on VF Partner Oy:n ja Systek Oy:n ohjelmistotiedoissa paljon samankaltaisuuksia. Kommentit ovat monin paikoin sisällöltään samoja, mikä selittyy suurelta osin sovelluksella ja ohjelman toiminnalla. Useissa tapauksissa kommentit ovat täsmälleen samat lukuun ottamatta isoja ja pieniä kirjaimia. Riveiltä löytyy myös täsmälleen samoja välilyöntien ja tabulointimerkkien määriä, vaikka suunnittelukäytännössä ja käytetyissä ohjelmointityökaluissa ei ole mitään mikä ohjaisi suunnittelijaa tiettyyn ulkoasuun.

Joissakin tapauksissa ohjelmistot ovat täsmälleen samanlaisia myös sellaisilta osilta (esimerkiksi rivin lopussa olevat tarpeettomat välilyönnit), joita hyvin laaditussa ohjelmistotiedoissa ei kuuluisi olla. Ainoa selitys tällaisille ohjelman toiminnan ja luettavuuden kannalta merkityksettä ylläpitäville yhtenevyyksille on, että suunnittelun jossakin vaiheessa on kopioitu tekstitiedostoja, jolloin niiden sisältö kopioituu merkki merkillä jokaista yksityiskohtaa myöten. Lopputuloksena VTT toteaa, että voidaan pitää erittäin todennäköisenä, että VF Partner Oy:n lähdekielisen ohjelmiston lähtökohtana on käytetty Systek Oy:ltä kopioitua lähdekielistä ohjelmistoa.

VTT on verrannut myös VF Partner Oy:n uutta ja vanhaa konekielistä ohjelmistoversiota ja todennut, että uudempi ohjelmistoversio sisältää runsaasti osuuksia, jotka ovat yhteneviä varhaisemman ohjelmistoversion kanssa. Vaikka sovellus on sama, ei uutta versiota VTT:n mukaan voida pitää aikaisemmasta riippumattomana siinä mielessä, että se olisi kirjoitettu pelkän kokemuksen ja muistin varassa. Todistaja Pyyhtiän mukaan VF Partner Oy:n käytössä 1997 ollut ohjelma poikkeaa vuoden 1994 ohjelmasta siten, että siitä löytyy käteisnosto-ominaisuus ja monikäyttäjäominaisuus. Ohjelmat ovat Pyyhtiän mukaan 95 prosenttisesti samanlaisia. TTKK:n ohjelmistotekniikan professori Ilkka Haikala on lausunnossaan 8.12.1996 päättänyt johtopäätökseen, että VF Partner Oy:n ohjelma on sen omaa tuotantoa eikä kopio Systek Oy:n ohjelmasta. Elokuussa 1997 Haikala on laatinut vertailuohjelman, jonka avulla hän on vertailut ohjelmakoodien samanlaisuutta. Vertailuohjelman avulla ohjelmille on laskettu samuusmitta, jonka perusteella saadaan selville, kuinka suuri osa kahdesta vertailtavasta ohjelmasta sisältää samanlaista ja samassa järjestyksessä olevaa ohjelmakoodia. Samuusmitta saadaan, kun vertailutiedoista lasketaan kuinka paljon niiden ohjelmakoodit sisältävät samanlaisia samassa järjestyksessä olevia käskyjoukkoja. Haikala on todennut, että hän ei yrityksistään huolimatta ole onnistunut löytämään ohjelmistosta merkittäviä uusia todisteita kopioinnista. Muutamia muistipakkoja on osoittautunut identtisiksi häntävertailun avulla. Ohjelmissa havaitut samankaltaisuudet voidaan Haikalan mukaan selittää suurelta osin sillä, että ohjelmien ovat laatineet samat ohjelmoijat, ohjelmat toteuttavat saman toiminnallisuuden, käyttöliittymän on oltava sama, tietoliikennekommunikaation pankin suuntaan on oltava sama, kommunikoinnin maksupäätteen oheislaitteiden kanssa on oltava sama, TCL-kieli tarjoaa ohjelmoijalle vain vähän vaihtoehtoja ohjelman kirjoittamiseen ja VeriFonen maksupäätteen rakenne pakottaa toteuttamaan tiettyjä asioita tietyillä tavoilla. Haikalan mukaan 10 - 15 prosentin osuus ohjelmissa sisältää samanlaisuutta.

Saman korkeakoulun ohjelmistotekniikan apulaisprofessori Heikki Saikkonen on vahvistanut Haikalan lausunnossa noudatetun metodin ja menetelmän hyväksyttävyyden ohjelmistoteknisestä näkökulmasta.

Oikeustieteen tohtori Rainer Oesch on VTT:n ja Haikalan lausuntojen perusteella päättänyt lopputulokseen, että Systek Oy:n ja VF Partner Oy:n ohjelmat eivät tekijänoikeudellisesti ole saman teoksen kappaleita.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Systek Oy:n maksupäätelaitteen sovellusohjelma olisi esitetyn selvityksen mukaan ollut mahdollista toteuttaa useilla eri tavoilla samaa ohjelmointikieltä käytettäessä. Ohjelma ei ole käsiteltävänä olevan tehtäväkokonaisuuden pelkkä mekaaninen ratkaisu, johon tehtävän suorittaja yleensä päätyisi. Systek Oy:n ohjelma on itsenäinen ja omaperäinen teos, joka saa tekijänoikeudellista suojaa.

Systekso-ohjelman ovat luoneet Systek Oy:n työntekijät täyttäessään työsuhteesta johtuvia tehtäviä. Ohjelman tekijänoikeudet ovat taloudellisten oikeuksien osalta siirtyneet Systek Oy:lle. Asiassa on todistajien kertomuksin selvitetty, että VF Partner Oy:ssä tehtiin ohjelmointityötä keväällä ja kesällä 1994. Vastaajien yhteisestä suunnitelmasta kopioida Systek Oy:n ohjelma ja käyttää sitä ei ole selvitystä.

VF Partner Oy:ltä takavarikoidusta materiaalista ei ole löytynyt yhtenäistä ohjelmaa, vaan ohjelma, jota on verrattu Systekso-ohjelmaan, on koottu erillisistä moduuleista. Selvitystä siitä, että Systek Oy:n ohjelma olisi kokonaisuudessaan kopioitu VF Partner Oy:n tietokoneelle ei ole esitetty. Ohjelmissa on samanlaista ohjelmakoodia. Koodin etenemislogiikka, periaatteet ja ideat, jotka ovat ohjelman perustana, eivät ole suojattuja sellaisenaan. Samanlainen koodi sinänsä on sallittua, kunhan se johtuu ohjelmallisista tekijöistä, ei tekijänoikeudellisesti suojatun aineiston luvottomasta jäljittelystä. Tiettyt ohjelmalliset tekijät pakottavat maksupäätteen sovellusohjelman ohjelmoijaa samanlaisiin ratkaisuihin. Systekso- ja VF Partso -ohjelmien samanlaisuus on siten selitettävissä myös muutoin kuin kopiointimenetelmää käyttämällä. Tietokoneohjelman lähdekieliseen koodiin liitetyillä kommentteilla tai niiden jälkeisillä välilyönneillä, samoin kuin tabuloineilla, käskyjen rivityksillä tai isojen ja pienten kirjainten käytöllä ei ole merkitystä tietokoneohjelman teosharkinnassa.

Asiassa kuullut asiantuntijat eivät ole voineet todentaa väitettä, että VF Partso -ohjelma olisi sama teos kuin Systekso-ohjelma.

Näillä perusteilla käräjäoikeus katsoo jääneen näyttämättä, että A, B, C ja D olisivat kopioineet Systek Oy:n maksupäätteen sovellusohjelman, asentaneet sen VF Partner Oy:n tietokoneelle ja että he ja VF Partner Oy olisivat käyttäneet ohjelmaa muutetussa muodossa valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla sen yleisön saataville. Sen vuoksi syyte tekijänoikeusrikoksesta ja siihen perustuvat korvausvaatimukset on hylättävä.

YRITYSSALAISUUDEN VÄÄRINKÄYTTÄMINEN

Yrityssalaisuus

Rikoslain 31 luvun 11 §:n mukaan yrityssalaisuudella tarkoitetaan mainitussa luvussa liike- tai ammattisalaisuutta taikka muuta vastaavaa elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jonka elinkeinonharjoittaja pitää salassa ja jonka ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko hänelle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle. Yrityssalaisuuden väärinkäyttämiseen syyllistyy se, joka käyttää rikoslaissa rangaistavaksi säädetyllä teolla tietoon saatua tai ilmaistua toiselle kuuluvaa yrityssalaisuutta elinkeinotoiminnassa.

Hallituksen esityksen (66/1988) perustelujen mukaan yrityssalaisuuden tunnusmerkkejä ovat tiedon haltijan salassapitoahto ja salassapitointressi sekä tiedon tosiasiallinen salassapito. Elinkeinonharjoittajan on pidettävä tieto salassa siten, että se on myös tosiasiallisesti suojattu ulkopuolisilta. Tiedon kanssa tekemisiin joutuvien henkilöiden on mielletävä tieto salaisuudeksi. Salassapitointressi taas ilmenee siitä, että tiedon ilmaiseminen on omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa. Elinkeinotoiminnan kannalta täysin merkityksettömiä tietoja ei ehdotuksen mukaan voida pitää säännöksessä tarkoitettuina yrityssalaisuuksina siinäkään tapauksessa, että elinkeinonharjoittaja itse jostakin henkilökohtaisesta syystä haluaa pitää ne huippusalaisina. Yleisesti tunnettu seikka ei voi olla salaisuus. Julkistettu tieto voi olla vain poikkeuksellisesti yrityssalaisuus.

Vaikka monet kilpailevat elinkeinonharjoittajat tunsivatkin tiedon, se voi silti säilyä yritys salaisuutena, jos tiedon haltijan edun mukaista on estää tiedon välittyminen esimerkiksi pahimmalle kilpailijalleen, joka ei sitä vielä tunne. Yrityssalaisuus voi lakata olemasta salaisuus sen jälkeen, kun se on tullut riittävän monen tietoon.

Syyttäjän ja asianomistajan mukaan Systemso-ohjelman lähdekoodi on yhtiön yritys salaisuus. Lähdekoodi sisältää sekä kommentit että ohjelmakoodin.

Asianomistajan mukaan lähdekoodista ohjelmoija saa tietää, mitä toimintoja toimivassa ohjelmassa on, miten ohjelman etenemislogiikka on rakennettu, mitä käskyjä on käytetty määrätyn toiminnon aikaansaamiseksi ja mihin kohtaan ohjelmaa on tehtävä muutoksia, jos ohjelman toiminnallisuutta halutaan muuttaa. Kommentoinnin tarkoitus on helpottaa ohjelman ylläpitoa ja sen mahdollista muuttamista. Ohjelman kehittämisen ja muuttamisen kannalta on välttämätöntä, että muutoksia suunnitteleva taho saa haltuunsa nimenomaan ohjelman lähdekoodin. Lähdekoodi on välttämätön edellytys ohjelmaan tehtäville muutoksille ja ohjelman ylläpidolle. Hankkimalla VF Partner Oy:n käyttöön System Oy:n lähdekoodin kommentit ovat vastaajat voineet laskea välillisesti VF Partner Oy:n ohjelman ylläpitokustannuksia, jotka muodostavat 60-70 prosenttia ohjelman elinkaarikustannuksista. Tätä kautta VF Partner Oy on saanut oikeudetonta kilpailuetua ja aiheuttanut System Oy:lle sitä kautta vahinkoa. Lisäksi lähdekoodin hankkiminen VF Partner Oy:n haltuun on mahdollistanut System Oy:n ohjelmakoodin muokkaamisen.

Maksupäätteen sovellusohjelman ohjelmakoodi eli lähdekoodi ilman kommentteja on luettavissa suoraan maksupäätelaitteelta. Todistaja Haikalan mukaan sitä lukemalla pystyy selvittämään, miten ohjelma toimii. Maksupäätteestä saatava teksti avautuu sille, joka tuntee TCL-kielen. Haikalan mukaan ohjelmassa olevat kommentit eivät ole hyvää tasoa. Ohjelman selaamisen estäminen olisi Haikalan mukaan ollut teknisesti yksinkertaista. Myös todistaja Pyyhtiän mukaan koneelta saatavaa koodia pystyy lukemaan.

Asianomistajan mukaan lähdekoodi on pidetty salassa. Sitä ei ole ollut mahdollista saada haltuunsa mistään muualta kuin System Oy:stä. Lähdekoodiin sisältyvät kommentit on myös pidetty salassa sillä niitä ei ole asennettu maksupäätteisiin.

JOHTOPÄÄTÖKSET

System Oy:n maksupääteohjelman sovellusohjelman lähdekoodi ilman kommentteja on saatavissa maksupäätteeltä ja siitä pystyy selvittämään, miten ohjelma toimii. Maksupääte on vapaasti ostettavissa ja siten kenen tahansa tutkittavissa. Ohjelman kommentteilla ei voida katsoa olevan niin suurta merkitystä, että System Oy:llä olisi niiden osalta, lähdekoodin muilta osin ollessa julkinen, salassapitointressi. Se, että kommentteja ei ole asennettu maksupäätteisiin, ei vielä osoita, että tiedon haltijalla myöskään olisi niiden osalta salassapitotahto. System Oy:n sovellusohjelman lähdekoodia ei voida pitää yhtiön yritys salaisuutena.

Tällä perusteella käräjäoikeus katsoo jääneen näyttämättä, että A, B, C ja D olisivat syyllistyneet heidän viakseen väitettyyn yritys salaisuuden väärinkäyttämiseen. Sen vuoksi syyte yritys salaisuuden väärinkäyttämisestä ja siihen perustuvat vahingonkorvausvaatimukset on hylättävä.

Oikeudenkäyntikuluvaatimukset

Asianomistaja on vaatinut A:n, B:n, C:n ja D:n sekä VF Partner Oy:n omaisuuden määräämistä hukkaamiskieltoon sen korvausvaatimusten turvaamiseksi. Helsingin hovioikeus on hylännyt vaatimuksen. Asianomistajan korvausvaatimukset ovat syytteiden tultua hylätyiksi osoittautuneet perusteettomiksi.

Sen vuoksi Sonera Systems Oy on velvollinen korvaamaan vastaajille puolustautumisesta

turvaamistoimiasiassa aiheutuneet kulut. Sonera Systems Oy on paljoksunut vaadittujen oikeudenkäyntikulujen määriä katsoen kohtuulliseksi määräksi 48.000 markkaa. Vastaajien kulut turvaamistoimen osalta ovat olleet suuremmat kuin asianomistajan.

Sonera Systems Oy:n VF Partner Oy:hyn kohdistamat korvausvaatimukset on hylätty. Sen vuoksi Sonera Systems Oy on velvollinen korvaamaan VF Partner Oy:n oikeudenkäyntikulut asiassa. Sonera Systems Oy ei ole tehnyt huomautusta vaadittujen kulujen määrästä.

TUOMIOLAUSELMAT

= = =

YHTEISET LAUSUNNOT

Sonera Systems Oy:n vaatimukset saada vahingonkorvausta ja tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentin mukaista hyvitystä hylätään.

Sonera Systems Oy:n oikeudenkäyntikuluvaatimukset hylätään.

Sonera Systems Oy veloitetaan suorittamaan korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista

- VF Partner Oy:lle 403.947,39 mk, - VF Partner Oy:lle, Hanna A:lle ja

C:lle yhteisesti 48.000 mk, sekä - B:lle ja D:lle yhteisesti 48.000

mk

kaikki määrät korkolain 4 §:n 3 momentin mukaisine korkoineen 21.2.1999 lukien.

Sonera Systems Oy:n vaatimus VF Partner Oy:n hallussa olevien VeriFone 420 ja 460 -maksupäätteiden ohjaamiseen soveltuvien tietokoneohjelmien kappaleiden määräämisestä hävitettäväksi hylätään.

Takavarikoidut 13 levykettä ATK-ohjelmistoja (3426/TVK/539/94) määrätään luovutettaviksi VF Partner Oy:lle.